

webinarium

Jak mieszkańcy mogą wpływać na budżet gminy

prowadzenie: Dariusz Kraszewski

---

organizator:

FUNDACJA
IM. STEFANA BATOREGO

Masz
Głos

Dariusz Kraszewski

---

działacz społeczny, wieloletni współpracownik Fundacji im. Stefana Batorego, były radny i przewodniczący rady gminy, zastępca wójta gminy. W swojej pracy łączy wiedzę z doświadczeniem w pracy w samorządzie

Czy zajmiemy się dzisiaj?

- Jak powstaje budżet gminy i jak wygląda jego realizacja,
- jakie są kluczowe dokumenty związane z projektowaniem i wykonywaniem budżetu,
- jakie możliwości mają mieszkańcy aby wpływać na kształt budżetu gminnego,
- jak można efektywnie włączać mieszkańców w proces tworzenia i wykonywania budżetu?

Czym jest budżet gminy?

Roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Podstawa gospodarki finansowej JST w danym roku budżetowym

Proces budżetowy – etapy

---

1. **Opracowanie projektu budżetu.**
2. **Uchwalanie budżetu.**
3. **Wykonywanie budżetu.**
4. **Sprawozdanie z realizacji budżetu.**

Podmioty zaangażowane w proces budżetowy

- wójt
- rada gminy
- radni
- urzędnicy
- jednostki organizacyjne
- samorządowe jednostki kultury
- jednostki pomocnicze
- NGO
- mieszkańcy
- spółki samorządowe
- INNI

Tryb pracy nad budżetem

- Uchwała rady gminy w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej (15 listopad – 31 grudnia)
- Zarządzenie wójta w sprawie trybu pracy nad przygotowaniem projektu budżetu (do 15 listopada)

Uchwała w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej określa w szczególności

---

1. **Wymaganą szczegółowość projektu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;**
2. **Terminy** obowiązujące w toku prac nad projektem uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego;
3. **Wymogi dotyczące uzasadnienia i materiały informacyjne**, które zarząd przedłoży organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego wraz z projektem uchwały budżetowej.

Udział mieszkańców w procesie tworzenia budżetu

- fundusz sołecki
- jednostki pomocnicze (może być obligatoryjny, o ile jest wyodrębnienie środków w statucie gminy)
- budżet obywatelski
- wnioski i petycje
- program współpracy z ngo
- uchwała o inicjatywie lokalnej
- radny/a
- udział w posiedzeniach komisji i sesji rady
- urzędnik/czka

W jaki sposób mieszkańcy mogą uczestniczyć w procesie tworzenia budżetu

---

- zgłaszanie przedsięwzięć (budowa, naprawa, poprawa) do realizacji
- wpływanie na zmianę alokacji środków budżetowych
- wpływanie na wielkość i efektywność wydatkowania środków poprzez wpływ na kształt i sposób realizacji przedsięwzięć
- wpływ na wzrost lub zmniejszenie dochodów gminy (podatki i opłaty lokalne)

Udział mieszkańców na etapie projektowania budżetu

Termin do 15 listopada (realnie dużo wcześniej)

Podmiot odpowiedzialny - wójt

Procedurę tworzenia projektu budżetu przyjmuje wójt w drodze zarządzenia

Wnioski i petycje

Składanie do Wójta!!!

Najlepiej: wniosek do 10 października! (miesiąc na rozpatrzenie – możliwa skarga, można wnioskować o upublicznienie wniosku i decyzji!)

Petycja do 10 sierpnia! (Do 3 miesięcy na rozpatrzenie – brak możliwości skargi, obowiązek upublicznienia!)

Wnioski do GOPSu/MOPSu lub innego podmiotu odpowiedzialnego za Program Profilaktyki

Wnioski do Gminnej Komisji GKRPA

W zakresie działań związanych z profilaktyką

O czym jeszcze pamiętać?

- zebrania wiejskie (wnioski do budżetu)
- rady osiedli – zebrania rady, zarządu – wnioski
- rozmowa z wójtem – zastępcą, kierownikiem
- rozmowy z urzędnikami
- rozmowy z radnymi
- formowanie grupy nacisku

Ważne!

Oprócz budżetu **wójt** opracowuje, a **rada** uchwała wieloletni plan finansowy (załącznikiem do tego planu jest wykaz przedsięwzięć wieloletnich).

Do 15 listopada

Wójt składa zarządzeniem projekt budżetu wraz z uzasadnieniem

Radzie gminy

Regionalnej Izbie Obrachunkowej (RIO)

Komisje opiniują i składają swoje wnioski

Rada bez zgody wójta nie może wprowadzać zmian w projekcie uchwały budżetowej, które powodują zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększyłyby deficyt budżetowy gminy (art.240 u.f.p.).

Wniosek dotyczący zwiększenia wydatków musi wskazywać źródło ich finansowania!!!

Udział mieszkańców na tym etapie procesu budżetowania

- wnioski i petycje do rady gminy
- udział w posiedzeniach komisji rady gminy
- udział w posiedzeniach rady gminy
- organizowanie spotkań z radnymi

Co jeszcze?

Pamiętajcie, że rada gminy uchwała:

1. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (Element programu finansowanie),
2. Program współpracy z NGO (priorytety wsparcia),
3. Uchwałę o inicjatywie lokalnej (czy jest zapis o wydzielonych środkach? Czy w budżecie są zaplanowane środki na inicjatywę lokalną?)
4. Uchwały podatkowe i dotyczące opłat.

Wykonywanie budżetu

Przygotowanie dokumentów wykonawczych do budżetu (planów finansowych)

- realizacja przedsięwzięć
- zmiany w budżecie
- projektowanie przedsięwzięć

Ważne!

Za realizację budżetu odpowiada **wójt**

Zmiany w budżecie może zainicjować tylko **wójt**

Zmiany w budżecie uchwała **rada gminy**

Rezerwa ogólna w budżecie ma charakter obowiązkowy

Rezerwę ogólną przeznaczają się na dowolny wydatek jednostki samorządu terytorialnego związany z realizacją jej zadań, którego nie można było przewidzieć w dniu uchwalania budżetu.

Rezerwę ogólną tworzy się, w wysokości nie niższej niż 0,1% i nie wyższej niż 1% wydatków budżetu

Dział 758 – Różne rozliczenia

W budżecie jednostki samorządu terytorialnego mogą być tworzone rezerwy celowe

---

1. Na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
2. Na wydatki związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w ustawie o finansach publicznych;
3. Gdy odrębne ustawy tak stanowią.

Nie może przekroczyć 5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Dział 758 – Różne rozliczenia

Klasyfikacja budżetowa - działy

Num	Nazwa	Num	Nazwa li
010	Rolnictwo i łowiectwo	753	Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne [^]
020	Leśnictwo	754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
050	Rybołówstwo i rybactwo	755	Wymiar sprawiedliwości
100	Górnictwo i kopalnictwo	756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem
150	Przetwórstwo przemysłowe	757	Obsługa długu publicznego
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	758	Różne rozliczenia
500	Handel	801	Oświata i wychowanie
550	Hotele i restauracje	803	Szkolnictwo wyższe
600	Transport i łączność	851	Ochrona zdrowia
630	Turystyka	852	Pomoc społeczna i
700	Gospodarka mieszkaniowa	853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej
710	Działalność usługowa	854	Edukacyjna opieka wychowawcza
720	Informatyka	900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska
730	Nauka	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
750	Administracja publiczna	925	Ogrody botaniczne i zoologiczne' naturalne obszary i obiektv chronionei przyrody
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	926	Kultura fizyczna i sport
752	Obrona narodowa		

Budżet gminy dzieli się na działy, które odpowiadają podstawowym dziedzinom działalności publicznej

---

np.

600 - transport i łączność

756 - Dochody od osób prawnych, osób fizycznych

750 - Administracja publiczna.

801 – edukacja

921- Kultura i ochrona dziedzictwa

Rozdział

- uszczegółowienie podziału dochodów i wydatków budżetowych na rozdziały.

Rozdział obejmuje dochody i wydatki odnoszące się do: **poszczególnych typów jednostek**

organizacyjnych:

np. rozdział 75416 - Straż Miejska w dziale 754 - Bezpieczeństwo Publiczne lub do **zadań** realizowanych

przez jednostki różnego typu,

np. rozdział 80113 - Dowożenie uczniów do szkół w dziale 801 Oświata i wychowanie.

Paragrafy

W obrębie rozdziałów wyróżnia się **paragrafy**, które wyodrębnione są według **kryterium przedmiotowego**.

Paragraf odpowiada określonym źródłom dochodów oraz rodzajom wydatków budżetowych. Przykładowo po stronie dochodów:

§ 031 - podatek od nieruchomości, § 032 - podatek rolny, § 033 - podatek leśny, § 034 - podatek od środków transportowych, § 036 - podatek od spadków i darowizn a po stronie wydatków, § 4010 - wynagrodzenia osobowe, § 4260 – zakup energii.

Ważne!

Obroty na klasyfikacji budżetowej

Baza wiedzy

- Ustawa o finansach publicznych
- Ustawa o samorządzie gminnym
- Budżet Gminy Bez Tajemnic: <https://www.maszglos.pl/wp-content/uploads/2013/04/Budzet-gminy-bez-tajemnic-Laboratorium-Monitoringu-Budzetu.pdf>

Dziękujemy!

---

www.maszglos.pl

<https://www.facebook.com/maszglos/>

**Masz
Głos**